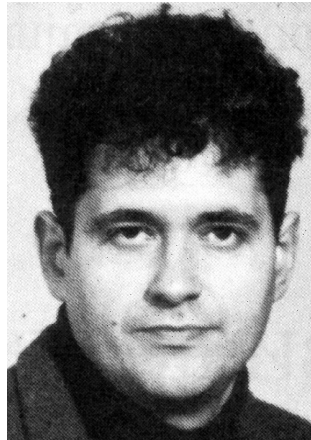

Бошко Сувајџић

ОСТРВО

Драма у три чина са прологом и епилогом

БОШКО СУВАЏИЋ је рођен 13. 4. 1965. у Драгињу. Докторирао је на Филолошком факултету у Београду 2004.

Публиковао је збирке песама *Пућ круга* (1997) и *Харманлија* (2002), као и избор *Народна књижевност: Ејске њесме у сџаријим зајисима* (1998) и монографију *Јунаци и маске* (2005).

Објавио је више студија, расправа и приказа у домаћој и страниј стручној периодици.

Објавио је драму *Вишњић* (Савремена српска драма 14).

Бошко СУВАЈЦИЋ

ОСТРВО

Драма у три чина са прологом и епилогом

ЛИЦА:

ШЕКСПИР
КНЕЗ
РОГОЊА
БОГ
МАРИЈА
МЛАДИЋ
ПУТНИК

ПРОЛОГ

У соби без намештаја и са огромним телевизијским екраном Кнез, Шекспир и Рођоња. Главе су им незнајно повијене надоле, као у шркача који се сиремају за сирини. Или пак живојине која шичекује ударац. Поглед им је лудачки усредсређен. Тело механичка ојружа пред скок. Најрежнија тишина. Глас сикера на телевизији. Глас Бога. Бој чийа весиш. Игра се.

БОГ: И на крају, временска прогноза. Последњих месеци расту- рала је киша. Прецизна. Тачна. Усредсређена. Киша градо- дајка. Киша лудара. Киша професионални убица. Фоли- ранткиња. Наизглед случајна. Незаинтересована. Присутна одвајкада. Сасвим обична жута јесења киша. Ниси је могао ухватити ни за главу ни за реп (будући да их није ни имала). Као на дан отварања ове установе. Сви се сећате, зар не?! Било је то невреме за памћење. Лудница у кишном не- глижеу. То, наравно, није било случајно. Амбијент је за сваку драму од пресудне важности. Замислимо га поново. Дакле, јутарњи је час. Улази наш први штићеник, Кнез. *(Кнез махинално усљукне, али га нека невидљива сила зүра према говорнику, који насљавља официјелним тоном)* Наш први пацијент долази из Крушевца. Кнез је средњо- школски професор историје у пензији. Надимак је добио по кнезу Лазару, косовском великомученику и владару мо- равске Србије. Био мобилисан и прекомандован на Косово у првим данима рата са НАТО пактом. Одлепио на фронту. Занимљив случај подвајања личности. На почетку је из- гледало и непоправљив. Након терапије на добром путу да се врати у реалност и постане користан члан друштва. *(Ајлауз. Кнез скакуће на једној нози, кревели се и љлази окуљенима, вршећи радосно главом)* Други је Рогоња. *(На томен свој надимка Рођоња се мрачно сиресе)* Човек без имена и презимена, без личне карте и особних података. Божјак. Ископао сам себи око у тренутку нервног растројства па измислио причу да га је то Сотона кушао у пустињи. За разлику од Господа, подлегао искушењу. По сопственом признању, хронични наркоман и убица. Пали анђео. Тежак случај параноје и шизофреније. У овом тре- нутку у потпуности излечен и безопасан по околину. *(Ајлауз)* И на крају, Шекспир.

ШЕКСПИР.: *(Почиње неконтролисано да брбља, иако му нико није дао реч)*

Питаћете се можда: зашто Шекспир? Одговор је крајње једноставан. Ја сам последњи живи, додуше, непризнати потомак Лазе Костића. А Лаза Костић је био српски Шекспир. По вокацији лиричар, по убеђењу космополита, по образовању ерудита. Његов Максим Црнојевић је шекспировски буран “комешај” страсних природа и судбина, непонљива трагедија коби и лепоте. То је симфонија монументалних ликова, израслих из етике части и достојанства и трагике проклетства и крви. Поред тога, Лаза Костић је био истински алхемичар језика. Алојз Шмаус за њега каже да је “магичар звука”. Винавер га зове “чаробником српског језика”. То је песник који је измислио нова језичка сазвучја и озвездао до тада невиђена песничка сазвежђа. Не треба заборавити...

БОГ: *(Удара му звучну заушницу)*

... да када ја говорим моји штићеници ћуте. Пред вама је, дакле, наш заводски песник и драматичар. Шекспир нам долази из Сомбора. Чули сте за њега, зар не?! Пропали писац и боем. Мозак му је испран од алкохола. Мисли да је генијални песник који ствара стиховану драму о метафизичком изгнанству човека из дехуманизованог света данашњице под радним насловом *Осирво*. У овој установи учинио је две корисне ствари: привео је свој комад крају, и што је још важније, разум нормалним токовима.

(Френетичан ајлауз)

Хвала, хвала, молићу лепо! Где сам оно стао?! А, да, киша. Прогноза каже да ће падати још дуго. Такорећи бесконачно. Заједно са радиоактивним испарењима изнад Србије. Она, испарења, биће главни узрок што ће у једном тренутку уместо кишице потећи крв. Неосетно. У једноличним размацима. Као да ће кашњењем или преурањеним искорак изневерити сатни механизам неког невидљивог налогодавца. А онда ће се процес убрзати. И поврвеће мравињаци крви. Црвени мравињаци забринуте крви. Несољена мора безнадежно слане крви. Тегет-плаве копије мртве фотокопиране крви. Бићемо мртвачки плави. Као да нас је неко обукао у индиго.

(Пригушени пројеситни жагор)

Шта?! Не верујете ми? Гледајте.

(Махне погледом према екрану. Чују се појмале експлозије.)

Бомбардовање. Авиони у бришућем лећу. Томахаџи и остало смеће из пакетића Соланине хуманитарне помоћи. Раскомадани удови и црева. Милосрдни анђео на делу. Сви присујни се тискају према телевизору у жељи да не пропусте директан пренос бомбардовања)

Доста је било. Фујто. Измакните се. Ајде, ајде. Не игра мечка.

(Излази из телевизора и гурне гледаоце даље од екрана. Сви дружи шумови, укључујући и сирену за ваздушну узбуну, нестјају. Боџ се враћа у телевизор)

Ето, драги гледаоци, била је то временска прогноза. А сада прелиставамо сутрашњу штампу. Изволите, Марија.

(Преуштира микрофон лејој, атирактивној и провакативно обученој водитељки)

МАРИЈА: *(Професионално чита актуелну понуду наслова која је засирашујуће унисона)*

Смрт у условима демократске транзиције. Рабат на смрт. Смрт на одложено плаћање. За заљубљене: романтично тровање удвоје. Новогодишњи попуст: умирање у више рата. Ексклузивна понуда: вађење душе у пола цене...

БОГ: *(Прекида је)*

Какви су Вам то наслови? Ма ајдете! Шта то булазните? Нечувено. Као да је душа зубало. И као да ту има шта да се вади? И одакле. Побогу! У ком то веку живимо? Престаните, молим Вас! Пређите на игру асоцијација. Чујете ли? Марија?

МАРИЈА: Добро, добро, не морате да вичете. Нисам глува. Тема данашње игре асоцијација гласи: ЈА! Понављам: ЈА!!! Кад чујете питање, без размишљања ћете навести прву асоцијацију која вам падне на памет. Време, сад!

БОГ: Шта ради ја?

КНЕЗ: Ја смрди.

РОГОЊА: Ја повраћа.

ШЕКСПИР: Ја се боји.

КНЕЗ: Ја дрка.

ШЕКСПИР: Ја прди.

РОГОЊА: Ја се зноји.

БОГ: Опишите ја!

КНЕЗ: Ја је протува.

РОГОЊА: Издајица погана.
ШЕКСПИР: Продана душа.
КНЕЗ: Ја је прво лице једине.
ШЕКСПИР: Он који је одбио да постане ти.
РОГОЊА: Апатрид деклинације.
БОГ: Где се налази ја?
КНЕЗ: Ја у ствари.
РОГОЊА: Ја на кари.
ШЕКСПИР: Ја у спиду.
КНЕЗ: Ја на зиду.
БОГ: Ко је ја?
РОГОЊА: Ја је он.
ШЕКСПИР: Инокосни.
КНЕЗ: Он посни.
РОГОЊА: Ја је клика.
ШЕКСПИР: Енклитика.
КНЕЗ: Ја без лица.
РОГОЊА: Ја убица.
ШЕКСПИР: Ја с грбом.
КНЕЗ: Ја с трбом.
ШЕКСПИР: Ја у памет.
РОГОЊА: Ја аманет.
КНЕЗ: Ја смо ми.
ШЕКСПИР,
КНЕЗ,
РОГОЊА: Невини!!!
БОГ: Одлично. Браво. Сви такмичари су успешно прошли тест асоцијација. А као што знате, награда је веома примамљива. У складу са темом, то ће бити, погађате већ... Намигује на Марију.
МАРИЈА: (*Сврмно*)
Ја!

*Најући устѝа. Сви ѝрилазе и ѝслушно љубе водийѝелку. Она им за на-
зграду даје некакве светљуцаве, шарене бомбоне. Заѝим се ѝређашњи
враћају на месѝо.*

МАРИЈА: *(Нервозно)*

Добро, господине управниче, Ви сте заиста умислили да сте свемогући Бог! Шта значи све ово? Ко је смислио ово љубљење на крају? Тако ти и треба, Марија. Љуби се са манијацима и убицама кад ниси учила школу! Још мало па ћете ме терати и да спавам са њима. Само ми још то треба. Сваки од њих може да ме задави, а да не трепне.

БОГ:

Ма, ајдете Марија, нису они баш такви опасници за какве се издају. Морамо мало и да импровизујемо. Да симулирамо живот. А један од модалитета савремених метода лечења јесте инсценирање свакодневних животних ситуација, у које спада и секс. Да видимо њихову реакцију. Близина женског тела, додир усана, мирис парфема, све то делује крајње благотворно.

МАРИЈА:

Све то делује крајње перверзно. А ако је благотворно за пацијенте, љубите се онда Ви са њима у уста. Ја одустајем. Дајем отказ!

БОГ:

*(Врѝи ѝрекорно ѝрсѝом, обраћајући јој се као малом де-
ѝеѝу)*

Марија, Марија. Но, но! Заборавили сте да управника ове установе његови штићеници нису без разлога прозвали Богом. Док се друкчије не нареди, ја сам овде бог и батина. Ферштензи?! Не заборавите да једино мени и савременим терапеутским методама можете да захвалите за своје излечење. Данас сте медицинска сестра. Не заборавите шта сте били раније. И шта сте могли да постанете да није било мене.

МАРИЈА:

Али Ви добро знате да ме је муж малтретирао. Из дана у дан. Тукао, шиканирао, злостављао. Пијани, смрдљиви алкохоличар. Иживљавао се на мени. И све сам то трпела. Ропски, покорно. Све због малог. Али кад сам открила модрице на дететовим гениталијама, подивљала сам. Изгубила сам разум. Уосталом, нисам га убила. Само сам га малчице...

БОГ:

Уштројила. Реците слободно. Прикладно, заиста. Питам се зашто све жене у сличним ситуацијама обавезно користе нож?! Ваљда зато што је то хладно оружје предмет са којим се од детињства интимизирају у кућним пословима. А му-

жић-пужић, у болницу па у инвалидска колица:
 Жив клан недоклан,
 жив сољен недосољен,
 жив печен недопечен.
 Жив целога живота.
 У животворењу - жив.

- МАРИЈА: *(Помирљиво)*
 Пустимо сада авети прошлости. Добро, могу да разумем све те тестове асоцијација, драмске играонице, вечери поезије. Све је то у циљу њихове социјализације и што безболнијег уклапања у нормалне животне токове. Само, нису они луди. Не, не... Никако. Све више сумњам у то.
- БОГ: Како, молим?
- МАРИЈА: Већ сам систем давања надимака, које су увели као средство прикривања правог идентитета, указује на луцидност њиховог ума. Обратите пажњу на те уметничке псеудониме. Па ни ђаво им више није Сотона или Нечастиви него сасвим фамилијарно: Рогоња! И шта мислите, зашто су мени дали име Марија? Ви сте Бог, ја Марија, а из нашег безгрешног секса, који имају прилику бесплатно и војајерски да прате као шпанску серију из вечери у вече, шта ће се то безгрешно зачети?
- БОГ: Дете, верујем?!
- МАРИЈА: Боже сачувај! Једно дете ми је већ у дому за незбринуту децу, само ми фали да се друго роди у лудари.
(Мазно. Умиљавајући се)
 Богољупче-лудодендронче, ајде да палимо одавде. Молим те. Оставимо лудакe лудницама, луднице градским властима, власти судовима, судове затворима. Ајде да запалимо преко гране док не буде касно.
- БОГ: *(Прекида је изнервирано, ѿвишеним ѿоном)*
 Марија, Марија, Марија! Зар стварно мислите да су Вам име дали по Богородици? Марија је од Марија Магдалена, душо! И име Вам савршено пристаје. А ја сам Вам већ скренуо пажњу на то тикање. Не дозвољавам такву врсту конверзације!
- МАРИЈА: *(Увређено)*
 Да ме крешеш, то може. Али да пређемо на ти, то је забога недопустив ниво интимизације?! Онај твој непоменик ће да ме јебе на ти, а ти и ја ћемо да се викамо на Ви. Лепо си то смислио, докторе. Јебе луд збуњеног. И то у рукавицама.

БОГ: *(Смирује је)*
Само ако се надене презерватив. Немојте бити вулгарни, Марија. Када двоје људи пређе на ти, међу њима се десила поезија. А поезија је васељенска хармонија сфера, божанска музика душе и тела. До тог ступња разумевања и љубави још нисмо стигли. Немојте се љутити, мила. Знате колико Вас ценим.

Љуби је по врати и раменима. Марија му се покорно преишћива. Ипак, има извесне преишћиворносии у њеном држању. Онда се ирѓне, иљесне руком по челу и измакне.

МАРИЈА: А ја начисто заборавила. Тражио Вас је неки човек. Није хтео да се представи. Каже да га Ви добро познајете. И да ћете га примити иако нема заказано. Рекла сам му да сачека док се сеанса не заврши. Можда због насртљивости и нападно фамилијарног односа, али мени личи на каквог трговачког путника. Да видимо шта хоће?

Полази да ошвори врати. Бољ је несирљиво сиречава.

БОГ: Пустимо путнике нека путују, Марија. Сеанса још увек траје, драга моја. И биће готова онда када ја то кажем.

Грли је.

МАРИЈА: *(Прихваћа иђру. Хваћа ља исјод појаса)*
Добро, је л' треба да му скандирам "управа, напоље!" да бисте га извадили, управниче? Или сте јаки само на речима?

Љубе се дивље и сирасно. Цейају одећу једно са другоља и бацају се на поод. Почине прилично дивљи секс. Лудаци на све ово наизглед не реађују. Ипак, несумњиво је да су све очи уирије у пар који бучно води љубав. Шексир кришом и скаредно имишира њихове покреће. Рођоња пак ужађрено моири својим јединим оком у коме се цакли неоисива мржња. Кнез као да се моли пред иконом Свејољ кнеза Лазара. Како уздаси и крици љубавника посиају све љаснији, шако и њеђова молишва добија облик.

МАРИЈА: Ту... Ту ме љуби... Ту... УУУУ... Тако је добро... Немој да престајеш... Тако.... ОООО....

КНЕЗ: Само се ти врти од смрти до смрти,
од света до света на многаја љета...

БОГ: Боже ... Шта ми то радиш? Како си добра... АААА....

КНЕЗ: Одроз воду бистри, у води су исти,
оком зденац мути главоусекнути...

МАРИЈА

И БОГ: Близу сам... Ево ме... Долазим... Ајде... ЕЕЕЕ...

КНЕЗ: Да нам душу веже муњу си водио:
тек у смрти, кнеже, ти си се родио!

Заједно са бучним свршавањем љубавника дешавају се две, наизглед нејовезане ствари. Гошво у исто време осласе се сирене за ваздушну опасност и зачује се снажно куцање на вратима. Кнез неконтролисано урла стихове своје песме. Ослали лудаци скачу, дрхте, шамарају се, шиптају и чујају за косу. Онда се уз стравовити пресак позорница увија у црно. Након експлозије разорне бомбе на изваљеним вратима оцртава се сабласна фигура Пушника. Чује се глас.

ПУТНИК: Хеј, има ли кога?

Затамњење.

Први чин. Сцена прва

Из разрушеног здања подижу се фигуре пројаци лудака, Марије и Бога. Сценографија се мења. Оскудна болничка соба сада постоје егзотично отворено са паркетом на средини сцене и морем у позадини. Једино телевизор постоје као неизменљиви и незаменљиви сценски реквизити. Из њега поново дојде глас Бога. Сада је свечан и озбиљан.

- БОГ:** *(Обраћа се присутнима)*
 Слушајте пажљиво. Ви на просценијуму! Дабоме. Од сада сам ја ваш путовођа кроз Сциле и Харибде текста. Ја сам ваш Јан Кот и нећу да ми било ко други кења било шта по кулоарима. Јасно?! И обратите пажњу на артикулацију. Реч је о поетском тексту.
- ШЕКСПИР:** *(Почиње да се њише у ритму нечујне музике)*
 Плесаћемо по такту интонације као акробате над разапетом паучином мреже.
- КНЕЗ:** Бипати на подијуму стиха.
- МАРИЈА:** Водити љубав са акцентом у ритму откуцаја срца: горе, доле, горе, доле, јен, два.
- РОГОЊА:** Биће то ватромет краткосилазних и краткоузлазних органа.
- БОГ:** Хоћу беспрекорну дикцију. Да реплике буду одсечне. Без замуцкивања и неартикулисаних мумлања. Пролог читам ја. Након пролога улази Шекспир. Спремни?! Крећемо: сад!
(Чити Шекспир Пролога)
 Вода је била хладна. И мокра. Стојећи на палуби своје подсвести, Путник је откидао ноћ и трпао је у своја недра. А онда се нешто десило. И сви су збуњено стајали и буљили у своју глупост. А он се тихо искрао из њиховог маленог света заблуда и уронио у воду која га је упила жељно као жена, грчевито га стегла силином и снагом, и повукла га дубоко у своју утробу, шапћући му најнежније речи. После много миленијума, после умирања из којих је истицао живот, као крв која истиче из отворене ране, Путник је изронио на површину. У даљини се видело Острво.
(Одлази са сцене)
- ШЕКСПИР:** Давно моја муза сонет није сплела,
 и абажур цветни не сатвори хлад
 око мога чела. Поета лауреатис бејаш рад
 да будем. Ал' не бива увек оно што се снови.
 Смрт је померена, мишја перспектива.
 Што је више мртва, то је више жива.

КНЕЗ: Е, мој брале. Та многе су будале
тражиле на небу бесмртности знаке.
Свраке. Помпезне, напухане, заошијане свраке.
Место да се сагну у испосне раке
у душама својим. И ко сме да каже:
ево, ја постојим?

РОГОЊА: Давно моја душа крви није пила,
у кам се претвори живот мој, у ад;
о, Творче једини раширених крила,
узми ме за руку и води ме сад
у своје сутоне и своје сумраке,
дај ми неба црна и рађања дуга,
остави ми своје бесмртности знаке:
нека живот замре; нек превлада куга.
У пацовска јутра ја уткаћу семе
провиђења плавих и судбине клете.
Безнађем и мржњом победићу време,
никад човек више неће бити дете.
Ал' ти ме не слушаш. Колико сам речи
просуо у јутра и црвене пруге
залуд...
Зар су неки други ђаволи ти пречи?
Зар не видиш сумњу како болно клечи
у очима ветра, у рађању дуге?

КНЕЗ: Ја се бојим себе. И страх је у свему
што пропишта речју и црвима поста.
Грех је у ћутању. И Бог је у њему.
Зар у мом животу само ћутња оста?

ШЕКСПИР: Залуд причаш ветру. Залуд трошиш речи,
Он ће доћи онда кад му буде ред.
Ал' погледај, брате, даљине што сјаје!
Реци, зар то није провиђења след:
човек је смогао храбрости да оде
из круга бесмртног што у свему траје,
из учмалог света што поносне слама
и обичним чини. Из црвене воде
он израња смело; нада се, зацело,
да ће на Острву живети песмама,
да ће гласом силним одагнати таму.
Али залуд бежи он из света малих,
свему што је било Бог је дао име,
и све што се збива мора тако бити!

- КНЕЗ: О, ми ћемо крви сада бити сити.
 Ти му душу сломи, ја појешћу сузе,
 ти му прождри мозак, ја узећу дроб.
 а оно што остане нека Трећи узме:
 он нека му буде пропаст и зла коб.
- РОГОЊА: Да, тако ми неба и олујног беса,
 ово ће острво њему бити гроб!
- МАРИЈА: (*Спојећи на ивици шуме, наза, слуша њихов разговор*)
 Сви сте ви само јадне будале,
 живот је био одувек цвет.
 Некада давно руже су цвале
 и у врту љубави што мој је свет.
 А сада, ето, чух далек глас
 и не знам како створих се ту.
 Смелом је духу потребан спас
 и ја ћу му га пружити у сну.
 Нећете успети, о, немате шансе,
 сломиће вас, мале, сва та силна снага.
 Казниће га љубав, нежан бруј романсе:
 до заласка сунца зваће ме тај "драга"...
 Родићу му дете.
 Заборавиће он већ своје сонете,
 и чежње, и снове, и незнате боли.
 Сазнаће да љуби, да пева, да воли.
- ПУТНИК: (*Плива, љолуслеј од исцрпљености*)
 Хеј, проклета водо, даљино без сјаја,
 ти што хладно струјиш и наносиш муке,
 да л' твоме пространству икад има краја
 ил' у бескрај пружаш своје снене руке?
 Сваки дрхтај твоје пихтијасте масе
 болно стеже душу и опија сне.
 Црвена си сунца ти створила за се,
 и ја немам снаге – крај је већ. Ал' гле!
 Каква то белина у даљини зјапи?
 То је нека земља, ил' вара ме гад?!
 Да, то неко острво за човеком вапи,
 и, тако ми свега, имаће га сад!
 Хеј, похлепна водо и пламене капи!
 Ипак сам успео, и јоште сам млад.
 Ал' ово острво – каквих ли дивота!
 Чаролија само, ил' је стварно све?!
 Свуд су очи неба и бесмртних нота,

свуд је лишће златно што пева и мре.
И зумбули расту, и птице ту језде
у бестелесно, у очај што вреба.
Играју и звоне заробљене звезде
у сјају дрвећа, у корењу неба.
А ја ето стојим испод свода мирног,
колико сам мали то видим тек ту,
у преплитању бескраја прозирног,
у умирању, у несну, у сну!
Но чудно створење према мени мили,
ја видех већ много, ал' овако шта?!
Руке су му скерлет у крви и свили,
а глава вилајет понора и мрака,
на лицу му почива сив осмех лудака,
у очима мржња и знамење зла.
Страх је моја вечност, ја се страхом снажим,
што се више бојим, то храбрији сам:
у име слободе и сна који тражим
ја пузати нећу и бежати, знам.
Зато, да видимо шта створење носи
у своме трајању и наказном лику.
О, хајде, судбино, покажи се ко си:
живиш ли у ветру ил' самртном крику?

ШЕКСПИР: Ти, Путниче смели, пукотино неба,
издалека ходиш кроз векове многе.
Теби треба вина, песама и хлеба,
теби треба одмор за промрзле ноге.
Дођи к мени, странче, у светло и сунце.
Не бој се мог лика – то крвник ме створи
да ругам се свему, да рушим врхунце
снагом свог облика. Ал' душа не гори.
Она живи вечно и друкчије збори.
То видећеш и сам када спознаш речи
због којих ти, ето, и дође код мене:
знај, ништа не може истину да спречи
осим таштине. Похлепе. И жене...

ПУТНИК: Тако ми небеса, он паметно збори.
Колико ли снаге у његовом гласу!
И, ако га Творац наказнога створи,
ум му краси тело ко пена таласу.
Ја поћи ћу с њиме и сазнаћу рашта
створен сам: да пузим ил' да крочим смело.

Но да л' је истина ил' варљива машта?
 Још двојица стоје – о, подмукло дело!
 И у њима кипти мржње црно врело.
 Сад је већ извесно – превара је само!
 Ал' поћи ћу с тобом, ти, црвљиво тело,
 јачи сам од тебе јер ме жудња гони
 за сунцем што пламти, истином што звони.
 Не можеш ме сломити, свевидећа тамо!

КНЕЗ: Ти мораде доћи смрт своју да спознаш.
 Нашао си ноћи тражећ светле зоре
 и нека ти буде.
 Но пре него што нам душу даш
 сазнаћеш бар делић оног што је горе:
 речи нека суде!

ШЕКСПИР: Да, нек суде нама и свему што јесте,
 сад знаш да су моје биле само лаж.
 Ал' некада давно – о, векови, где сте –
 ја не бејох слуга; ја не бејох паж.
 Нас тројица гордо ругасмо се смрти,
 били смо, ко и ти, сунчев блесак дуг.
 Мрзећ царство малих где живот се врти
 раскинусмо храбро тај ништавни круг.
 Путници без страха кроз пространства сете
 дуго смо лутали - ах, године дуге.
 Рапсоди и бози, ми своје сонете
 уткасмо у ноћи и клонуле туге.
 И већ смо мислили да нећемо наћи,
 и већ нас године притиснуше многе,
 кад нас овамо поведоше слутње.
 Дошли смо на Острво уморни од лутње,
 једва нас слушаху преморене ноге.
 Ал' нада се држи. Јарко сунце пржи
 и воде се множе: о, умрли Боже!
 Колико лепоте ти створи за себе,
 и ми, ето, банусмо у раскошни врт
 незвани и сами. Тражили смо тебе,
 а свуд беше смрт у људској осами...
 А ево, овде, у Острву што пева
 ти мора да јеси. Нико не зна где си,
 ал' уткан си вечно у кликтање шева,
 у шебој, и љиљан, и шапате грања...
 Предивних ли сања!

Но тад се раствори утроба црвена,
усковитлаше се олуја и море,
таласи ждераху белу крљушт стена,
и немо и снено умираху зоре.
Шеве нам кљуцаху преморене душе,
и грање наткрили сунце изнад глава,
уз ноге се привише влажне повијуше,
а зене гризоше црне војске мрава.
Из коже нам почеше да излазе црви,
и змије у срцу поједоше дане,
руке изникоше црвене од крви,
постадосмо звери што мржњом се хране!
Ето, сад знаш зашто узалуд ти дође.
Не можеш постати друкчији ни већи –
ти немаш тај дар.

РОГОЊА: Но, доста је приче. Пређимо на ствар.

ПУТНИК: Видео сам једном како звезде пламте,
лелујале су тихо, као сен.
Само трен су црви знали зашто памте...
А ја? Ја не бејох кратковечни трен.
И зато, врлино, помози свом робу
сад кад очи стравичне кретоше на мене;
њихов сјај је врисак што води ка гробу,
њихов сјај је живот у утроби жене.
Хиљаде рађања на његовом лицу,
а ја тако сам.
Боже, зауздај свог крвника, убицу,
сад знам.
Али не, још снаге извире у телу,
њему неста дах.
Погледом га сламам, урличе и пада.
У очима силним нема мржње сада.
Оста само страх...

РОГОЊА: Мирни су морски булевари,
смрт је умрла клечећи смерно.
И после свега, само наге ствари,
и бол што квари. Неизмерно.

ШЕКСПИР: Време се смеје курвајућ сате,
дани се плоде, а воде броде,
свакоме дође тренутак, брате,
кад се на крају рачуни своде.

- ПУТНИК: И, ево, ту сам. Чекам твој глас.
 Победих слугу, а где је цар?
 Значи, још није куцнуо час!
 У реду ствар.
(Чудовишћима, која безглаво беже)
 Бежите, хуље, ви јадне звери,
 Волим вас, ипак, јер вас сумња роди.
 Били сте жељни сунчеве кћери,
 А нашли мржњу што мржњу плоди...
(Полази даље. Онда угледа нешто на ивици шуме. Застаје)
 Шта се то бели у крошњи неба?
 Да л' речи силне ил' друго шта?!
 Можда још неки ужас ме вреба,
 можда још неко знамење зла.
 Прићи ћу ближе док шума гори,
 у тој белини извире сена,
 нага је баш ко Бог што је створи.
 Сањам ли? Па то је прекрасна жена.
 Лепша од свега што живот заче:
 предивна твар.
 Али зашто јој дрхте рамена?
 О, Свемогући, па она плаче!
 Пробаћу да је утешим бар.
- МАРИЈА: Чудне су ноћи покрај прозора
 кад тама спусти прозирни вео;
 тад слети тихо на моје срце
 неуништиви црни анђео.
 Он мирно дође с ветром што јеца
 наносећ телу пожаре плама,
 и ноћи тад су сва моја деца...
 А с јутром опет останем сама.
 И чекам жудно тог ветра дахе.
 И росим бурне прамене сна
 у вртлог крви безумне, плахе...
 За љубав само још молим ја.
 Но чему снови и чему чежње?
 Острво заувек победи страст.
- ПУТНИК: О, лепа госпо, све своје тежње
 дајем за твоје љубави власт.
- ШЕКСПИР: *(Вирећи из њирикрајка)*
 И успе жена нејака, слаба,
 тамо где нису јачи од ње.

У цветној раскоши келераба
 он је целива и грли је.
 Видите, браћо, скрши се ум
 те смеле хуље пламеног срца,
 и небески он замени друм
 за дрхтај жене што плачно грца.
 Но, хај'мо сада, ви, морске птице,
 све беше готово ту и без вас.
 Ви, чудна бића, мрске убице,
 никада нећете пронаћи спас!
 А ни ја с вама... Како смо јадни!
 Весници смрти и себи гадни!
 (Присујни понављају, као одјек)
 И себи гадни... И себи гадни...

Одлазе. Запамћење.

Први чин. Сцена друга

У импровизованој канцеларији испод палме, за грубо склејаним сџолом, задубљен у некакве папире, са вињаком у руци, разгађени Боџ. Горко ламенџирајући над сојсџвеном злехудом судбином, улази Роџоња.

РОГОЊА: Шта ли сам ја Богу згрешио да завршим овде са овим идиотима, дилејама и драмосерима? Свет пропада, роје се смртоносне болести, убиства никад нису била ингениознија, а ја траћим време на овом грозном острву. Мој таленат труне и пропада.

БОГ: Полако, мој млади, гневни човече, полако. Не бој се, свет ће неминовно пропасти и без тебе. А што се овог места тиче, и ту можеш да будеш спокојан. Место је на своме месту. Сасвим. А и ти, без дилеме. Криво си успешно свој идентитет вековима. Сатанаило, Непоменик, Хроми Даба, Ђопави, Сотона, Маестро, Репати, то су само неки од твојих бројних псеудонима. Нико никада у историји људског рода није располагао таквим обиљем имена. Ни могућности.

РОГОЊА: (Скромно)
 Бојим се да прецењујеш мој значај.

БОГ: А ја се бојим да ти потцењујеш моју интелигенцију. Да, да. Не прави се блесав. Знаш шта ми радиш иза леђа.

РОГОЊА: Ја?! Нешто радим?! Шта то причаш?

- БОГ: Да се не лажемо, слепчо из Слеччевића! Ти си тај! Денунцијант. Издајник. Јуда Искариотски. У представи суделујеш само зато да би могао несметано и на миру да се позабавиш својим субверзивним активностима. Радиш ми о глави. Тужакаш ме надређенима. Признај!
- РОГОЊА: Не разумем о чему...
- БОГ: Знаш ти добро. Неко ме је цинкарио надлежним органима због нехуманих метода које, кажу, примењујем према својим штићеницима. Пребацују ми да сам постао равнодушан. Да сам изгубио веру у људе. Оптужују ме за прекомерну употребу силе. До детаља описују механизме мучења и тортуре које се тобож по мом налогу спроводе над пацијентима у овој установи. Шире се гласине о гнусним сексуалним оргијама. Помињу се крваве интриге, масонски симболи, завере и тајна друштва. Чак се стигло и до речи: геноцид. Баш тако. Е, али имам и ја своје доушнике и шпијуне. Све сам сазнао из прве руке. Неко ми несумњиво ради о глави. Некакав набеђени револуционарни нихилиста. Неприлагођени дркација. Заврбовани верски фанатик. Један од оних којима је тероризам вера, оружје застава, атентат поглед на свет. Кад мало боље размислим, видим овде само једног типа који одговара горе наведеном психолошком профилу. Слажеш ли се?
- РОГОЊА: Немам ја ништа са тим вашим прљавим административним интригама и сплеткама. Ти си за мене ваздух. Провидан. Транспарентан. Не постојиш.
- БОГ: Имаш, имаш, итекако. Ти си предводник свих побуна и завера у историји човечанства. Организовао си, под различитим именима, покрет бугарских јеретика, удружење босанских богумила, секту италијанских катара, шизму провансалских албижана. Ти си алфа и омега свих крсташких ратова. Мајстор медијске манипулације. И сва та улудо протраћена енергија током толиких векова и миленијума због чега? Ја ћу да ти кажем због чега. Због болесне љубоморе.
- РОГОЊА: Ако је неко овде болестан то си несумњиво ти.
- БОГ: Видим да те бунтовни дух још увек није напустио. Изгледа да ћемо морати да појачамо твоје дневно следовање електрошокова. Утуви добро! Открићу ја већ инспираторе и организаторе завере. А када их ухватим зажалиће дан кад су се родили. Обећавам ти.

Пређашњи излазе са сцене. Затамњење.

Први чин. Сцена трећа

У сцуденој њећини, која оџољеноићу и ѓлухојом асоцира на болничку собу из Пролоџа, Шексир, Кнез и Роџоња. Роџоња ламенџира над сојсџивеном злехудом судбином.

РОГОЊА: Док зора снена стидљиво зари
гримизне очи ветрова мру:
пустињски бози и жреци стари
из гла бесплодног расту и зру.
Ја, ништим створен, убогим зрак,
у тами трајање отпочех своје,
душу ми пригрли најдубљи мрак,
као у ковчегу што сазда Ноје.
Злобно се смејућ вреба ме ад,
тек слаба нада пуни ми груд.
Ипак, не вапим небеса хлад.
Ја хоћу само да сазнам зашто
послан сам овде где влада смрт,
где крила сна су прашна и црна.
а жеђ, хитронога, безумна срна,
напаја мрамором пустињски врт.
Пођох већ давно. Путеви воде
на разне стране. И нисам сам.
Стазом без краја костури ходе.
Њихов пут знам.
Да л' и ја исту судбину имам
ко они што се клонули роде,
ил' неумрли проносим плам?
Тек што ме заче прамајка Тера
на ме божански долете сан,
нежно ме пригрлив међ топла пера:
на крил'ма његовим дочеках дан.
А онда свану ружица зора,
тромо небеса тад обли крв.
Ко река блудим из шумног извора
мислећ да граница, ја, бедни црв,
могу надмашит што Бог ми даде:
хриди сломити, вечито младе,
што снажног срца и силног ока
путеве моје безумне следе.
Јер свака река у свако доба
из свога жели искочит тока.
Спазих тад орла, пустиње кнеза,
крилима својим што пара зрак,

голема кљуна, сурова кеза,
он мени намени већ хладни мрак.
Слепило страшно овлада мноме
очи ми кључати кад пође звер.
Остадох слеп. Целог свог доба
мене је пратио невид и јад.
Живљах ко псето што чезне гроба,
мира, покоја, да смени глад.
Сваком је тако, кад дође време,
очи искључо немио створ.
Човечност људску, погано семе,
тако сад пева слепаца хор.

ШЕКСПИР: Реци ми, баћо: чему тај збор?
Што си нас довео у овај тор
кад смо пред Путником повили врат?!

РОГОЊА: *(Узима баћину. Гневно)*
Још није готово. Чека га бат!
Глава ће цопнути ко да је диња.
Зар да се тако извуче свиња?

КНЕЗ: Полако, браћо. Док дан већ тиња,
и ноћ се разлива по плотни неба,
ваља нам смислити шта њему треба.

РОГОЊА: Шта би са змијом која те вреба?
Оно што пастир редује свак:
главу јој смрскати. Спалити свлак.

ШЕКСПИР: Не, биће њему довољан брак
с оном апсидом, аждајом, алом:
та уме мужа правит будалом.

КНЕЗ: Меће му брњицу са златном жвалом:
телом му пожуду греје у мраку
док души речима простире раку.

ШЕКСПИР: Ја бејах вредан и сплетох замку:
позвах их ноћас овде, у шуму,
да слепац спозна страшну ујдурму.

РОГОЊА: Да, он ће тајну открити уму;
видеће жену којој се дао,
и грозне истине сазнати, јао!

ШЕКСПИР: А сада, тутањ! Ево га, стиже!

КНЕЗ: Некад је летео, сад само гмиже!

РОГОЊА: И смрти худој тај све је ближе.

Пређашњи излазе са сцене. Зашамњење.

Други чин. Сцена прва

Иследничка соба. Прејлануо и у куйаћим ѓаћама, са рејбанкама на носу, исјод јознајие палме ѓлувари Боѓ. На сјочичу исјред њеѓа флаша јефјичиноѓ вињака са две чашице, јрљави карирани сјолњак јрејун осјајиака од хране и мувљеѓ измејиа. Ту је и неизбежна ѓола сјјалица која виси са јлафона сјене. И дикјиафон. Улази Шексјир, одсујино мрмљајући нешијо себи у браду.

БОГ: *(Извешјачено љубазно)*
Изволите, господине Шекспире, изволите. Раскомотите се. Нешто сте ми, рођени, много пропали. Као да идете са неке "нетренке теревенке", што би рекао Ваш песнички претпостављени, Лаза Костић. Предусретљиво му сипа пиће. Претпостављам да немате ништа спроћу једног вињачића.
(Даје му јиће, ја се онда као јредомисли и измакне чашу, јредухијривши на јјај начин њеѓов јохлејан јокреј)
Прво посао па онда забава.

ШЕКСПИР: Звали сте ме. Шта сте хтели?

БОГ: Не морате тако одбојно. Не желим да ово прерасте у конвенционалну иследничку сцену. Немате разлога за страх. Неће ово бити случај монтираног процеса, како је то потресно сведочио у својој књизи Рој Медведев. О не, рођени мој. То што сам Вас замолио да хитно дођете у моју импровизовану канцеларију под отвореним небом не значи да сте ухапшени као Борис Давидович. Сви смо ми одавно ухапшени. Само су окови од другачијег материјала. Позвао сам аутора текста који имам част да режирам на чашицу разговора у вези са нашим заједничким пројектом. Има ли ичег чудног у томе?

ШЕКСПИР: Ако је већ реч о чашици, онда нека буде чашица.
(Ојија му чашу и јије на екс)
Тако је већ боље. А што се тиче разговора, ја сам отворен за било какву врсту комуникације.

БОГ: Драго ми је што то чујем.

ШЕКСПИР: *(Осмелио се одједном)*
Ма доста је било ове фарсе! Да чујем оптужбе. Књижевна шпијунажа, кампања против цркве, завера против државе?! О чему се овде ради? О политичкој репресији?

БОГ: Не оптужујем Вас ни за шта.

- ШЕКСПИР: *(Не реажује на ујадницу. Пао је у вајру)*
 О страху и нади Надежде Манделштам. 7000 дана у Сибиру Карла Штајнера. О лажним признањима. Монтираним процесима. О истражним судијама и иследницима. Људима који се гуше у властитом измету у вагонима за стоку. О разбијању главе о тамнички зид. Хицима у потиљак и просутим лобањама. О ”добровољним” признањима под претњом хапшења и одвођења деце у домове за беспризорне. О свим оним облицима тортуре и насиља који се неприкривено одвијају у подрумима људске свести од Христа до наших дана.
- БОГ: Да нисте луди, уплашио бих се да сте сишли с ума. Нико Вас ни за шта не оптужује, драги мој драговићу. Мислио сам само да проћаскамо мало. Као редитељ представе, морао бих да разрешим неке професионалне недоумице. Рецимо: какав ће бити крај?
- ШЕКСПИР: Још га нисам написао.
- БОГ: *(Одједном ѝрасне)*
 Соме један сомборски! Да ли ти ја делујем као мајмун без репа? Абезјана?
- ШЕКСПИР: *(Уилашено замуцкује)*
 Н...н...нисам то м...м...мислио...
- БОГ: Ма немој да ме зајебаваш! Признај. Решио си да ме на крају комада уклониш са сцене. И да се пријавиш на нерасписан конкурс за моје упражњено место. Само што још мораш и да га упразниш. У ту сврху си ме, дабоме, пријавио надлежним властима! Анонимна дојава, а? Говори!
- Немилосрдно ѓа удара ѝо ѓлави. Шекспир се узалудно брани.*
- ШЕКСПИР: Нисам ја ништа... Не знам о чему говорите.
- БОГ: *(Смирује се)*
 Видећемо.
(Сића ѝиће у две чашице)
 Претпостављам да још једна чашица не би била наодмет. Дошао си на две ноге. Само, нисам сигуран да си то и заслужио...
- ШЕКСПИР: *(Облизује усне. Промукло)*
 Ја нисам креатор завере. Али то не значи да завера не постоји. Сигуран сам да би Вам моје очи и уши биле драгоцене у разоткривању тог гнусног чина. Мислим да ми је то патриотска дужност.
- БОГ: *(Маше чашицом ѝред његовим очима)*
 Не знам зашто бих ти веровао.

- ШЕКСПИР: Зато што сте ми пружили прилику да постанем славан, популаран и богат. Зато што режирате моју представу. Зато што сте добри према мени. И зато што ћете ми сада дати то пиће.
- БОГ: *(После краћеџ предомишљања и нећкања даје му чашу коју пречешињи халаљљиво исџија надушак. Жуџа џекућина му се џоџуџ џене слива низ усџа. Боџ са џађењем насџавља)*
Још нешто. Путник и младић су отац и син? Како да схватим њихове функције у тексту?
- ШЕКСПИР: Путник оличава жеђ за знањем, побуну и жудњу за новим и непознатим.
- БОГ: Већ виђено. А дечко? Мало је загубљен, рекао бих.
- ШЕКСПИР: Младић је трагична фигура. Нешто као Едип и Електра узети заједно па дигнути на квадрат. Отац га је шиканирао, са мајком се саживео. Сексуално. Особа крхког душевног састава и нестабилног нервнoг устројства, без дефинисаног психолошког профила и изграђеног система моралних вредности.
- БОГ: Претпостављам да је подложен манипулацијама?
- ШЕКСПИР: Изузетно. Спреман је да учини било шта за некога ко му се наметне као ауторитет и тако му на неки начин компензује изгубљеног оца.
- БОГ: *(Задовољно џрља руке)*
Изврсно. Управо ми такав треба. Неко мора да посвршава све те прљаве послове који су се нагомилали током протеклих векова. Биће ми од користи, несумњиво.
- ШЕКСПИР: Пазите само да га не повредите. Његов ум је ломљив накит који се неопрезним руковањем лако може разбити.
- БОГ: Ништа се ти не секирај због тога.
(Изненада)
Реци ми, да ли је Рогоња коловођа?
- ШЕКСПИР: Па, могло би се рећи...
- БОГ: Знао сам. Закуцаћу му оне педерске рошчиће у његову прозуклу бандоглаву тикву.
- ШЕКСПИР: ... да није.
- БОГ: Како то мислиш: да није? Шта то трабуњаш?
- ШЕКСПИР: *(Сам сиџа џпрећу чашицу)*
Једноставно је. Има нас тројица. Ко је од нас тројице већ једном дао налог за атентаторско-диверзантску акцију у којој је један владар ни крив ни дужан био распорен као говече?

БОГ: Кнез! Како сам само био глуп. Па наравно. Национални идеали, култ жртве, историјска потребитост. Као да сам им ја крив за националну катастрофу. Све пораз до пораза. У њиховој историји, само су победе биле горе од пораза. Слушај. О овоме никоме ни речи. Очекујем извештај са састанка завереника у најкраћем могућем року. Ајде сада, бриши... И зови ми своју лудачку сабраћу да наставимо са пробама. Време нам истиче. Тутањ!

ШЕКСПИР: Већ трчим.

Лењо се њовлачи ка излазу. И Боџ одлази са сцене. Завеса.

Други чин. Сцена друга

Већ њознаџа њеџина. Око ње њустаа шума. Појављује се Пуџник. Улази у шуму, несидурна корака. Оџрезно се осврће око себе.

ПУТНИК: Већ многе године просуше иње
у моју косу, у грч комете,
и срећа мени отвори шкриње,
ја добих жену, љубав и дете.
Сви моји худи ранији снови
сада су само оцвали прах.
Нико не може вечним да плови,
па ни ја нисам бесмртни дах.
Људи су страх. Полегла трава.
О, како мало понекад треба
да нађеш вино заборав.
У мени љубав лебди за сном,
и песма скида с таласа пену.
Нађох се ту – у кратковечном
дисању којим Бог створи жену.
Ипак, понекад пожар запламти,
и прође телом немира црв.
То нешто давно у мени памти
да младост беше преврела крв.
Тад морам тешку, незнану тугу
у вино уткати, угасла зено.
Тад чежња ствара бисерну дугу,
а мисли лете далеко, снено.
И све су чешћи ти дуги сати,
и вино сад већ жубором тече

венама црним. И пада вече
што дане срећне све више крати
а душа пати.

*Чује се жаџор. Скрива се иза оближњеџ дрвейџа. Долазе Марија и младић.
Раздражано се јуре и смеју. Засџајају с друже сџиране дрвейџа, заџрљени.*

МЛАДИЋ: Камо да није те хуље што пије!
Зар тога бедника да зовем "оче"?!
Ни за шта више тај старац није
осим да куња, ждере и лоче.
Руина тамна пропале душе,
о, зашто пође ти, мајко, с њим?
Он је од оних што љубав руше,
он није човек већ мутни дим.
Ја га се стидим и мрзим песме
што пијан прича, бунца и лаје.
Ја хоћу љубав са златне чесме,
а не смрдљиву што мржњом траје.

МАРИЈА: Стрпи се, сине, још није време,
њега ће ускоро пождрати смрт.
Очи му гасну, рука му вене,
а нама остаје земаљски врт.
Острво пусто, и ти, и ја.
Не, нико неће видет наш грех.
Даћу ти, сине, љубав без дна,
ти мени младост, пожду, смех.

ПУТНИК: *(Чуо их је. Излази)*
Видиш ли, жено, предзнак олује
што мукли презир утка у кам.
Нејасна чежња сад друшу трује,
клонулоост мени подиже храм
прљав и леп; ја бејах слеп
да бих видео сломљена крила
умрлог орла. И сад у трену
ја схватих све. Да, ти си била
проклета вила што тамну копрену
на очи стави: о, ђавле крвави!
Све лепо у мени ти сруши, сурва,
волах те тако да презрех сне.
А ти си само оцвала курва
што пљуну љубав, што пљуну све,
и чак и рођеног сина хтеде
без трунке срама да заведе.

А сада, збогом! Доста је било!
 У мени кипти, мами ме друм.
 Лудило што се у души крило
 поново рађа блистави ум.
(Чује се њесма анђела. Зачуђено)
 И наста песма, прастара, гола,
 неба се грле, а сунца скачу,
 из земље шикљају гејзири бола,
 а речи плачу.
 На небу букте прегршти звезда,
 над земљом дим се све више вије,
 и птице умиру; свуд празна гнезда.
 А жене није. И никога није.
 Само смо ја и звездана прашина:
 празнина бледа, нејасан звук;
 а онда бљесак и мркла тмина.
 Свуд наста мук.
 Само из немих усана мрака
 умрлих дана полећу јата.
 Мрачно уздише голема рака
 и глас се чује у царству блата;
 Осећам ту је, мирише креч.
 Небеска тихо отварам врата...

БОГ: И на почетку беше реч.
 ПУТНИК: Дуго већ чекам да сретнем очи
 што вечне истине у себи носе.
 Твоја реч силна сад нека крочи
 у цветне росе, у немир глух.
 БОГ: Мора се признати, смео си дух.
 Ти прогна себе из царства људи,
 тражећи нешто веће од њих.
 Да, немир што у теби блуди
 древни је стих.
 Но, ти си ипак смртник што мре,
 живот ти патња, крвави вир.
 Буди ми слуга – даћу ти сне,
 Ил' никад нећеш пронаћи мир.
 Знај, све што јесте, то има сврху,
 и све се развија из себе сама,
 не можеш никад ићи по врху,
 кратковечна је и твоја тама.

ПУТНИК: Твој глас је силан. Он рађа страх.
Знам, твоја је огромна моћ.
Нудиш ми светлост да продам дах?!
Али не. Ја ипак остављам ноћ.
Ја прогнах људе, а сад и тебе,
твој свет је прљав, глуп је и зао,
у њему свако мисли на себе,
и свако броји кол'ко је дао.

БОГ: Да, ја сам знао. Али знај једно:
кад будеш пао у смртне муке,
никога неће бити крај тебе,
ниоткуд никог да ти пружи руке.

ПУТНИК: Да л' сањам? Он рече то и неста.
Па ипак стварно видех га ја.
Још дим се вије са оног места
где крочи речју тај творац сна...
А сада? О, а шта сад?
Давно ја бејех снажан и млад.
И, ево, опет на почетку.
Згасла ми моћ.
Но сачекајмо да прође ноћ –
нек' зора сване.
Тад ћу предуге пролећне дане
испунити некаквим смислом.
Спавајмо сад.

Улази у обличју пећину, њали лоџорску вајру и сирема њосиелу од њаираиш. Леже да сјава.

Други чин. Сцена трећа

На сцени Кнез њривезан за њалму. Поред њеџа Младић са бичем у руци и Боџ који нехајно маникира нокће. Младић чека наредбу. Када она њадне и њешко олово на врху кожноџ ремена с фијуком њада на човекова незаџиџићена рамена, џруди и лице. Јадник се њревија у мукама.

БОГ: Признај, брате. Није то тако тешко. Кажеш лепо: "Ја сам, и шлус!" Цаба се гицаш. Сви докази указују на тебе. Што не признаш као човек па да прекратимо муке. Шта те кошта та милошта?! Видиш да нам је свима већ помало непријатно. Ајде, мали. Навали!

Бич се с фијуком сџушија на човекова рамена. Јаук. Пауза. Глас.

- КНЕЗ: Немам шта да признам. Невин сам.
- БОГ: И ја сам. Имао си прилике да се увериш у то. Чек, чек. Кад смо већ код тога. Оћеш да ти наместим ону моју рибу, Марију?! Свиђа ти се, је л' да? Узми је. Кад је Бог био циција. Само ми мораш парафнути аутограм ево овде...
(Подноси му њарче њрљавоџ, изџужваноџ њаишира њод нос)
... То су спискови издајника и њихово унапред срочено признање. Да се не муче. Размишљај овако. Ти их и не познајеш. Никоме нећеш наудити. Само ћеш малчице сјебати Шекспира и Рогоњу. Они те ионако ничим добрим нису задужили. Шта те боли уво за те телетабисе? Они су о теби говорили све најгоре.
- КНЕЗ: То није истина.
- БОГ: Шта мислиш, ко те је оцинкарио, а? Распитај се код Шекспира о томе.
- КНЕЗ: Не верујем ти. И ти си се покварио од Косова. Шта ти се десило? Истекао ти рок употребе?
- БОГ: Јок. Само се везам. Уосталом, ја сада нисам тема. Реци ми, како си то смислио? Одај ми стратегију. Шта би употребио? Подметнуту бомбу, ханџар, свилени гајтан? Или нешто ново?
(Младићу)
Дечко, забушаваш, а?
- Ударац-крик.*
- КНЕЗ: Ја нисам атентатор.
- БОГ: Да, ти ниси Милош. Али те то не би спречило да ме распориш од учкура до грла бијела, само кад би ти се пружила прилика. И кад бих ја имао то што се тражи. Мислим на учкур и бијело грло.
- КНЕЗ: Милошев подвиг је био величанствен. Блиставог копља окренутог наопако, на моћном коњу, отишао је у непријатељски табор...
- БОГ: Његов владар га је оптужио за издају. Ништа друго му није ни преостало.
- КНЕЗ: Облагали су га завидљивци који су кроз прсте гледали и бици се дивили.
- БОГ: Сам је заслужио своју судбину. Шта му је требало да се онолико курчи пред бој. Није вам, брате, ништа скривио Вук Бранковић. На кнезу је била одговорност. Његова је одлука. Његов је и хибрис. И ти то знаш.

КНЕЗ: Светог и честитог кнеза, српску круну златну, њега ми не дирај! Јеси чуо! Има да те робијам, бре!

БОГ: Пустити ти кнеза Лазара. Њему је лако. Он је изабрао. Одрешити се од овог сујетног света. Као да је ту и имало шта да се бира. Додуше, не може се рећи. Мислио је и на вас, своје потомке. Као да није знао какви ћете се изродити. А морао је. Као да није знао да ћете га се првом приликом одрешити. А одrekli сте га сте.

(Младићу који, задуван, брише зној са чела)

Стани. Доста је било. Не желимо да га убијемо. Још ће нам бити потребан.

(Кнезу)

Оставићу те мало самог. Идемо, мали. Немаш куда да утекнеш, честити Кнеже. Острво је свуда око тебе. Оно је вечно. Уживај у самоћи. И не брини. Вратићемо се.

Младић и Боџ излазе. Улазе Шекспир и Рогоња. Запечени су њризором. Кнез се моли, разиђе на зривојској криволикој крошњи њалме.

КНЕЗ: Ти који си истински уздржа и свемилосни обновитељ свемира, удеси да све благодети небеске навале на нас. Да се саберу висота свемилоснаја и живот нестарајуштиј...

ШЕКСПИР: ... и иноче и курве...

КНЕЗ: ... и небеснаја песма...

РОГОЊА: ... и пси шантави и куси и репати...

КНЕЗ: ... и вишњи Јерусалим и царство божије...

ШЕКСПИР: ... и прељубе и педери и благоутробије жене...

КНЕЗ: ... и бесконачнаја жизан...

РОГОЊА: ... и гукe телесне и чибуљице гнојне...

КНЕЗ: ... и небесније добротe...

ШЕКСПИР: ... и шуљеви многи...

КНЕЗ: Проспи, Премудри, море небеске висоте, и озари бесконачном светлошћу нас рабе твоје нишче и недостојне. Огреј нас милошћу својом непресушном, Господе. Помилуј. И сохрани.

ШЕКСПИР

И РОГОЊА: Амин.

Ослобађају ња уза, и узевши ња нежно њод руке, одлазе са сцене.

Запшамњење.

Трећи чин. Сцена прва

Свиће. Пуџник је још увек на истом месту. Одсујно и механички цара по огњишту хоћећи да подстиакне пламен који се лелујаво, али незаустављиво гаси. Преко ноћи је оседео. Ситар је и слей. У једном иренуџку, Младић излази на сцену и седе поред Пуџника. Отац и син дуго седе и ћуше заједно. Затим Младић коначно проговара.

МЛАДИЋ: О, Путниче, црве отежали,
 свеколика беху твоја знања
 док млад беше, ватра у повоју,
 моћних дела, ванземаљских сања,
 тад утеху имао си своју,
 да за тебе светле умирања,
 и твом делу бесмртност се клања.
 Ал' то беше давно доба, роде,
 и то доба не враћа се више,
 сад си само криптограм слободе,
 огољена прозодија кише;
 твоје руке дрхте, вид се мути,
 и на телу твоме смрт се гости.
 Душа твоја плаче, болно ћути,
 опхрвана сенима прошлости...

ПУТНИК: *(Не ирејознаје ја)*
 Да, незнанче, можда имаш право!
 Године су, ево, иза мене,
 поврх главе лебди црна сен.
 Душа чезне у небо да крене...
 Ал' саслушај њу бар један трен:
 широко ће отворити врата
 која вечност држе затвореном.
 Млад још бејаш кад кретох на југ,
 повуче ме нешто страно свима,
 и сам пођох у тај чудни круг,
 царство шума, камена и дима.
 Дуго ја сам лутао у тами,
 јео лишће, корење и змије.
 На Острву све било је мртво.
 Све? А живот? Где се живот крије?
 Тражио сам и прогнао наду,
 о, језиве, ви топле и мртве

очи што сте мислиле да знате
овом свету зашто припадате!
Већ не могах пребројати жртве
што пут таман костурима красе.
Грозног л' пута, грозних опомена!
У дну ноћи засија тад сена
црне косе, очију од свиле.
За тренутак заборавих на се
и потрчах до предивне виле
да заједно поделимо таму.
Без речи ми она даде руку,
сјајну косу, очи, себе саму.
Ал' задрхта у очима змија,
видео сам добро где палаца,
у сну спазих како нешто сија
и све ближе грудима се жаца.
Истргох јој нож и кретох на њу,
нестаде је у сивилу мрака,
и остаде само одјек смеха
у чаробном скривању облака.
Сву ноћ дрхтах и проклињах себе,
а пред зору спремих своје ствари,
заборавих злу коб, црне слутње,
и, док земља пода мном крвари,
ћутке кретох тамном стазом даље,
трагајући за вратима пакла,
тајном смрти и одблеском раја.

МЛАДИЋ: Да л' само то хтео си ми рећи?

ПУТНИК: Не, оно главно тек сад можеш чути.
Ал' нек реч ми силна тек лагано крочи
јер ми душа тугу, и скору бол слути:
орлове где кљују свевидеће очи,
гавране у крви, узбуркано море.
А ја немам снаге да подгрејем жудње,
нити моје руке снаге да се боре.
Небу оставићу посребрене ћутње,
теби црв истине и свитање зоре.
Много дана прође и ја даље крете
кад нејасна сумња испуни ме цела:
испред мене тихо плакало је дете,
јецаји се чуше из нејаког тела.
Сажалјива срца, ја притрчах, клекох.

Те невине очи црвене од зиме...
 ”Одакле си, мали? Зашто плачеш?” - рекох.
 Малишан тад рече: ”Смрт је моје име!”
 И олујне канџе шчепаше ми срце:
 о, проклета шумо! О, проклети дане!
 хладан црни пламен сажеже ми тело,
 у глави ми јекну језив смех сатане:
 ”Пијан си од својих песама и вина! –
 повика створење ко да ми се руга,
 зар нећеш да клекнеш и загрлиш сина
 рођеног у ноћи зачараног круга?”
 Од тад живим овде ко пустињак неки.
 Из бесмртне песме створио сам жену,
 из њене утробе сина који лута,
 знајућ да ће доћи на крају мог пута
 да ми кости старе у небо однесе.

ШЕКСПИР: *(Из off-a)*

Тад поврвеше све наказе из пакла,
 жене инородне, и губаве, и проче,
 у остварење космичког дебакла.
 Младић тад прозбори...

МЛАДИЋ: Дошао сам, оче!

Пућник се ухватио за груди и скљока на ћло. Долазе Кнез и Рођоња. Хваћају се, заједно са Младићем и Шекспиром, у наопако коло над ћелом које се извија у самрћном роћу.

Трећи чин. Сцена друга

На сцени гола, ћокисла ћалма и мусав сћо. Сћолица је уклоњена. Снажан ћљусак облива ћозорницу. Киша ћродире у све мисли и ћоре. Шћућурени један ћоред друћоћа, Кнез, Шекспир и Рођоња. Заверенички шайаћ. Мало даље, Марија. Лудачкоћ ћоћледа и расћушћене косе, вићка и усћравна, обливена кишоом, као сћабљика засаћена у земљу и изложена блаћородном небеском врћлару, мокре хаљине ћрилећене уз ћело.

МАРИЈА: Цури киша. Менструира Бог. Кап по кап. У једноличним размаћима. Мрзовољно напушта себе као да би из себе и имао куд. Свака капатка се лагано откида. У лету претрпи чудесне метаморфозе. Можда драстичније од оних које чо-

век доживи за свога људскога века. Капатка наине у том недељивом исечку времена муњевито измења свој облик. Најпре вретенасти. Па спирални. Па срцолики. Иза сваког тупог удара о порцелан тла скупи се безоблична љуска белине. Која неуморно мљаска и глође остатке чесмоваче. Остатке целог. Док не падне следећа кап. А онда је већ касно.

ШЕКСПИР: Ето, и она је флипнула. Лепо вам кажем. Ми немамо више моралног права да чекамо. Изложени смо стравичној психичкој и...

(Показује на Кнеза)

... физичкој тортури. Он мора да нестане. Или он или ми. Трећег нема.

КНЕЗ: Нешто си ми се, брате, много узрујао због мојих физичких мука и озледа. Питам се, да ли је стари добри Бог ипак био у праву, а? Да ниси и ти уплео своје списатељске ручице у флагрантно кршење мојих грађанских, људских и демократских права?

ШЕКСПИР: *(Бали, у узбуђењу, и њрска њљувачком све њрисујине)*
Невин сам као новорођенче.

РОГОЊА: *(С њнушањем)*

И исто толико слузав. Доста! Слушајте ме, браћо лудаци. Заборавимо прошлост. Морамо бити јединствени. Куцнуо је час.

КНЕЗ: *(Карикира)*

“Од сада сам ја ваш путовођа кроз Сциле и Харибде текста. Ја сам ваш Јан Кот и нећу да ми било ко други кења било шта по кулоарима. Јасно?!”

ШЕКСПИР: Прави је скот, заиста.

РОГОЊА: Да се закунемо, браћо. Слобода или смрт!

Сви усѡјају, са ѡлавама ѡређаним у круѡ, изнад сѡола.

СВИ: Слобода или смрт!

РОГОЊА: Идемо, браћо.

Киша ѡресѡјаје да ѡада. Разведрава се.

МАРИЈА: Пресушила је киша. Исцурio је Бог.

Одлазе са сцене. Заѡамњење.

 Трећи чин. Сцена трећа

*Наопако коло над Пуњниковим тѡлом које се извија у самртном роѡцу.
Финиш предсѡве.*

ШЕКСПИР: Ужасни крици у ноћи плове,
чусте ли, браћо, језиви пој?
То древно царство човека зове
а он се бори. Живот га двори,
али полако одлази Њој
која ту стоји и лењо чека.
Истиче нада. Мисли су сада
само промрзла, нејака река.
Искосна, вечна патња човека.
Но, ево, свиће. Престаше крици.
Мир је у храму умирања.
Човек је само играч на жици
у раскораку прекратког трајања.
Но опет с неба буктиња пламти
међу нас мале, ништавне, јадне;
долази онај који све памти:
ничице пред њим, наказе гадне!

БОГ: Реци ми, слуго, а где је он?

ШЕКСПИР: Твој, Свемогући, крвав је трон!
Умире човек што вечном тежи.
Ено, он лежи.
И смрт већ пакосно на њега режи
док душа бежи.

БОГ: *(Прилази човеку који, уѡаслих жена, издише и болно кркља)*
Дошао крај је сад твога пута,
још имаш наде – покај се сад!
Зар да ти душа вечито лута?
Дођи, чека те небески хлад.
Подај ми снове, подај ми лутње,
сву љубав неба ћу да ти дам;
не чекај таму и црне слутње
одбачен, сам...

ПУТНИК: Не дам ти ништа, похлепни створе,
умрећу ко што и живео сам,
поносно, гордо поћи ћу горе.
Но сада, после умирања, знам.

Ја утках живот у једну ноћ,
где ме сустиже судбина клета:
очи ми кљуцаху олујне птице,
и тада схватих све тајне света.
Јер, познах се у погледу убице.
Ти знаш...
Смрт је имала моје лице.
(Умире)

ШЕКСПИР: (Скида каиу и сјаје њоред њокојника. Зајим вади бомбу
кашикару и њовлачи осигурач. Пре неџо шјио одјекне екс-
њлозија и њозорница се уз сјаховиј њресак увије у црно,
имаће још њолико времена да срочи ејињаф)
Дуго Бог стајаше немо, замишљено,
изнад вечном песмом исписаног одра.
Острво је плакало за умрлом сеном,
у даљини свитања постадоше модра.

 ЕПИЛОГ

Позорница се уз сѝраховиѝ ѝресак увија у црно. Након експлозије разорне бомбе на изваљеним вратиима оцрњава се сабласна фигура Пуѝника. Чује се жлас.

ПУТНИК: Хеј, има ли кога?

Нико се не одазива. Присуѝни су разбацани ѝо ѝоду. Не ѝомерају се. Мук. Први се оглашава Боѝ.

БОГ: *(Усѝаје. Оѝреса малѝер, креч и жбуку са одела)*
 Шта то би? Сањао сам један потпуно уврнут сан. Као, ја на неком пустом острву. А тамо, галерија лудака. Монструми и чудовишта, манијаци и курве. Готово је. Стварно. Морам да мењам професију. Почео сам да трипујем. И то жешће.

МАРИЈА: *(Сањалачки)*
 Чудно. И ја сам била тамо. И што је још чудније, сањали смо исти сан. У њему је био и мој син. О, како је само био леп. Онакав каквог га памтим из времена пре него што су мене стрпали у лудницу, а њега у дом. Боже, да му се није десило шта?! Он је тако нежан и осетљив, тако сензибилан. Морам га звати. Сместа.

Помаљају се и лудаци. Некако су видно друѝачији. Као да је са њих неко волшебно свукао роѝски израз лица и ѝокорно држање ѝела. Гледају један друѝога дуѝо и ѝомно, као да се ѝрви ѝуѝи виде.

БОГ: *(Уѝлашено)*
 Лекови! Лекови, Марија! Брзо! Нестала је струја услед бомбардовања. Прекинута је компјутерска стимулација електромагнетних таласа њихових мозгова. Односно онога што је остало од њихових мозгова. Не можемо да применимо ни електрошокове. Имамо још само асоцијације. Морамо брзо делати! Асоцијације. Марија...

МАРИЈА: *(Сѝара се да усѝосѝави ред. Лудаци су све немирнији. Усѝаничена је. Виче)*
 Тишина, молићу лепо! Свако од вас ће без размишљања навести прву асоцијацију која му падне на памет у вези са нестанком струје. Време: сад!

ШЕКСПИР: Мрак мраку копа раку.

КНЕЗ: Мрак у сваку.

РОГОЊА: Мрак што клија.

- ШЕКСПИР: Мрак ко змија.
 РОГОЊА: Мрак у ћошку.
 КНЕЗ: Мрак у сошку.
 РОГОЊА: Мрак на ножу.
 ШЕКСПИР: Мрак под кожу.
 КНЕЗ: Мрак из таме.
 ШЕКСПИР: Мрак у јаме.
 РОГОЊА: У мраку мркне мрак.
 ШЕКСПИР,
 КНЕЗ И
 РОГОЊА: Свакојак!!!
 БОГ: Браво, момци! Надасве креативно. А сада...
 РОГОЊА: *(Удара му шамар. Сурово)*
 А сада зачепи! Ми сада говоримо. Шекспиру. Казуј, брате.

Шекспир проговара у стиху, дикцијом која упућује на познате сцене са Осирва.

- ШЕКСПИР: Врата су отворена за оне који знају:
 густина времена се не мери сатом,
 нити облици што кратко трају
 могу вечности живот да дају.
 И питам се, док јурим своје крају,
 и док ми судбина чучи за вратом:
 смем ли лудака назвати братом?!
- КНЕЗ: Мисао људска, препуна црви,
 гмиже по земљи и тихо клија;
 бескрај ће крхко тело да смрви,
 нестаће човек у вину своје крви.
 Па ипак, да л' се у сутон први,
 кад смрадно тело смрћу засија,
 вине у небо сазнања змија?
- МАРИЈА: *(Уклања се у контекст. Као месечар)*
 Циганско је срце у мојим грудима.
 Ја не тражих много – тек цветне алеје
 и траву што меко обавија рима.
 О, хтела сам песму што у себи има
 набујале снове ко надошла плица
 и плаве обресе туге што се смеје.
 Све речи су ту. Али песма, где је?

- МЛАДИЋ: *(Улази неошажено, као да одговара на њен позив)*
Овде, мама.
- МАРИЈА: *(Уилакано)*
Знала сам да си жив, сине. И да ме ниси заборавио. Рекли су ти да сам луда, је л' да?!
- Грле се.*
- ШЕКСПИР: *(Пљеска рукама)*
Боже, како је то лепо!
- БОГ: *(Повраћу се из шока)*
А, не, не, не! Неће моћи. Не заваравajte се. Сви ћете, сви ви, а нарочито особље, због овога страшно испаштати. Бићете најстроже кажњени због непослушности. Бомбардовање не може да буде оправдање за...
- МАРИЈА: *(Осорно)*
Богољупче-лудодендронче! Умукни!
- Тројица њацијенаџа, сџиснуџих џесница, у злокобној џиџини, џрилазе уџлашеном Боџу. Роџоње се у рукама однекуд сџворила џалица за беџбол.*
- РОГОЊА: А сада ћемо се мало играти. Биће то последња игра асоцијација за данас. А можда и заувек. Улог ће бити једноставан. Твој живот. Тема си ти. Почнимо, браћо! Време: сад!
- МАРИЈА: Ко је Бог? Шта ради Бог? Где се налази Бог?
- КНЕЗ: Бог је одсутан. Његово одсуство је постало синоним за ненаметљиво присуство свих осталих ствари. Које нису он.
А хтеле би да буду.
- Прилази Боџу. Узима џалицу од Роџоње и удара џа. Додаје џалицу следећем џворнику.*
- ШЕКСПИР: Дочекао си пензију,
Господе.
Хвала богу.
Заслужио си то.
Након толико ратова и злочина и клања,
са милионима неважећих полиса
животног осигурања.
- И он џа удара.*
- РОГОЊА: Пилат није поседовао
митолошки релевантан материјал,
отпоран на мене векова,

модерно дизајниран, чврст.
Човечанство је унапредовало:
за прву репризу Распећа
кује се ласерски
крст.

Посиуја на исти начин.

МЛАДИЋ: Обичним притиском на дугме
Бог ће се помолити на екрану.
Водићемо разговор уживо, у речи и у слици.
Посредством телевизијских камера.
У дигиталној техници.

Исио.

МАРИЈА: *(Нежно)*
Ходај по моме лицу
ко звук што хода за слухом:
устава у мору сушном.
Понеси време за ухом,
глуво ко чачкалицу
у апарату слушном.

Пољуби га и одлази са Младићем. И тројица лудака се повлаче. Бог издише и крља нејовезано.

ПУТНИК *(Коначно је усїео да уђе. Збуњено)*
Шта се то овде дешава? Каква је то ларма? И где је
управник? Ја сам овде службено. Треба ми ваш управник.
Шта је било с њим?

МАРИЈА

И МЛАДИЋ: *(Сложно)*
Бог је отпутовао у емиграцију.

ШЕКСПИР: Бог је у озбиљном квару.

КНЕЗ: Бог спрема последњу рацију.

РОГОЊА: Бог је у рачунару.

*Пређаињи излазе. Пућник осїаје сам са неїомичним їелом у уљу.
Шайаїом.*

ПУТНИК: Али Бог је смењен. Управника су суспендовали због мен-
талне злоупотребе пацијената и сексуалног узнемиравања
особља. Бог је смењен! Ја сам ваш нови управник. Хеј,
вратите се. Ја сам ваш нови Бог! Вратите се! Хеј!

ЗАВЕСА